

SUOMEN VIRALLINEN TILASTO

XIV

B

VAKAUSLAITOS

48

VAKAUSTOIMISTON KERTOMUS
VUODELTA 1938

HELSINKI 1939

SUOMEN VIRALLINEN TILASTO

XIV

B

VAKAUSLAITOS

48

VAKAUSTOIMISTON KERTOMUS
VUODELTA 1938

HELSINKI 1939

Vakaustoimiston kertomus vakaustaitoksen toiminnasta v. 1938.

I. Vakauspiirit.

Maan jako vakauspiireihin on pysynyt ennallaan, maaseutupiirien lukumäärän ollessa 38. Kaupunkipiirien lukumäärä on lisääntynyt yhdellä sen johdosta, että Kemmin kaupunki on ottanut itselleen oman vakaajan, ja sanottu lukumäärä on nykyisin 32.

II. Vakaustaitoksen viran- ja toimienhaltijat.

Vakaustoimisto.

Vakaustoimiston johtaja, filosofiantohtori Kalle Huhtala sai helmikuun 11 päivänä pyynnöstänsä eron vakaustoimiston johtajan virasta. Helmikuun 24 päivänä määrättiin vakaustoimiston tarkastaja, filosofianmaisteri Erkki Theodor Levanto toistaiseksi hoitamaan avoinna olevaan vakaustoimiston johtajan virkaan kuuluvia tehtäviä sekä vakaustoimiston ylimääräinen asistentti, filosofiankandidaatti Heikki Malakias Miekko-oja toistaiseksi hoitamaan vakaustoimiston tarkastajan virkaa. Ennen eroaan tohtori Huhtalalla oli virkavapautta vuoden alusta helmikuun 5 päivään. Tänä aikana hoiti vakaustoimiston johtajan virkaa maisteri Levanto oman virkansa ohella.

Ylimääräisinä asistenteina toimivat vakaustoimistossa filosofianmaisteri Lauri Veikko Laitinen koko vuoden, filosofianmaisteri Niilo Jalmari Nieminen tammikuun 15 päivästä vuoden loppuun, ylioppilas Leo Uskila toukokuun 11 päivästä heinäkuun 10 päivään, ylioppilas Niilo Eemil Hietala heinäkuun 11 päivästä vuo-

den loppuun sekä valtionrautateiden vakauspiiriin vakaaja, filosofianmaisteri Väinö Vilhelm Soanlinna osan vuotta.

Vakaajat.

Maaliskuun 24 päivänä kuoli 22. vakauspiiriin ja Savonlinnan kaupungin vakaaja, filosofianmaisteri Otto Aleksanteri Väinö Väinö, marraskuun 8 päivänä 15. piiriin vakaaja, maanmittausinsinööri Armas Simo Väinö, marraskuun 9 päivänä Kotkan kaupungin vakaaja, maanmittausinsinööri Gunnar Bäckström ja marraskuun 14 päivänä Kuopion kaupungin vakaaja, maanmittausinsinööri Pekka Johan Rinkinen. Ero vakaajan toimesta on myönnetty 5. piiriin vakaajalle, insinööri Kosti Johannes Hakoilalle helmikuun 10 päivästä, Hämeenlinnan kaupungin vakaajalle, maanmittausinsinööri Toivo Borgenströmille heinäkuun 1 päivästä, Uudenkaarlepyyn kaupungin vakaajalle, filosofiankandidaatti Karl Teodor Oljemarkille heinäkuun 17 päivästä, 16. piiriin vakaajalle, maanmittausinsinööri Emerik Punnoselle marraskuun 18 päivästä, 18. piiriin vakaajalle, maanmittausinsinööri Reino Ritvalle marraskuun 18 päivästä, 6. piiriin vakaajalle, eversti Uno Alexander Hillmanille joulukuun 8 päivästä sekä 36. piiriin vakaajalle ja 38. piiriin virkaatekivälle vakaajalle, maanmittausinsinööri Gustaf Alexander Jaakko Fennanderille joulukuun 12 päivästä lukien.

Vakaustoimisto on nimittänyt uudeksi vakaajaksi 4. vakauspiiriin filosofiankandidaatti Tauno Gottfried Salonen tammikuun 15 päivästä, 5. piiriin filosofianmaisteri Oiva Alvar Hyhkönen helmikuun 10 päi-

västä, 22. piiriin filosofianmaisteri Nils Holger Koroleffin toukokuun 7 päivästä ja 16. piiriin maanmittausinsinööri Reino Ritvalan marraskuun 18 päivästä lukien. Kaupunginvaltuustot ovat ottaneet kaupunginvakaajiksi Kemissä insinööri Eero Achrenin toukokuun 24 päivästä, Hämeenlinnassa insinööri Toivo Suon heinäkuun 1 päivästä, Savonlinnassa maanmittausinsinööri Toivo Rafael Polvisen heinäkuun 1 päivästä ja Kotkassa maanmittausinsinööri Eino Rautakorven joulukuun 21 päivästä lukien.

Väliaikaisena hoiti vakaajan tehtäviä Savonlinnan kaupungissa filosofian kandidaatti Toivo Aalto toukokuun 3 päivästä kesäkuun 30 päivään.

Virkavapautta ovat nauttineet 3. vakaustiirin vakaaja, insinööri Lauri Leopold Lehtonen tammikuun 24 päivästä maaliskuun 31 päivään sijaisenaan filosofianmaisteri Kalervo Alho, 5. piirin vakaaja, filosofianmaisteri Oiva Alvar Hyhkö toukokuun 20 päivästä saman kuun 31 päivään sijaisenaan 8. piirin vakaaja, maanmittausinsinööri Alpo Hyhkö sekä 36. piirin vakaaja ja 38. piirin virkaatekevä vakaaja, maanmittausinsinööri Gustaf Alexander Jaakko Fennander kesäkuun 10 päivästä joulukuun 12 päivään sijaisenaan 35. piirin vakaaja, maanmittausinsinööri Onni Kiiveri, joka hoiti mainittujen piirien vakaajan tehtäviä vuoden loppuun asti.

Täyttämättä ovat edelleen olleet Porvoon kaupungin ja Kajaanin kaupungin vakaajan toimet sekä heinäkuun 17 päivästä lukien Uudenkaarlepyyn kaupungin vakaajan toimi.

Astiankruunaajat.

Astiankruunaajain luettelosta on poistettu kuolleena Johan August Engström 6. vakaustiiristä. Ero astiankruunaajan toimesta on myönnetty Henrik Ferdinand Erikssonille, Johannes Alfred Grahnille ja Johan Erik Sjöbergille 6. vakaustiiristä.

Vakaustiimistö on ottanut astiankruunaajaksi 6. vakaustiiriin talonpojan pojan Karl Einar Österlundin ja 32. vakaustiiriin maanviljelijä Jaakko Pramilan.

Vuoden lopussa oli astiankruunaajain lukumäärä 105.

III. Vakaustiimistön toiminta.

Kokoukset.

Vakaustiimistö on pitänyt kuluneena vuonna 27 kokousta, joissa pidetyt pöytäkirjat sisältävät yhteensä 116 pykälää. Puheenjohtajana on toiminut 25 kokouksessa pääjohtaja Väinö Ahla ja hänen estyneenä ollessaan 2 kokouksessa ylijohdaja Arvo Manner.

Huomattavimmat lausunnot.

Vakaustiimistö on vuoden kuluessa antanut maatalousministeriölle mm. seuraavat lausunnot:

toukokuun 5 päivänä lausunnon vakaustilainsäädäntökomitean mietinnöstä,

syyskuun 23 päivänä lausunnon panimoissa mallasjuoman valmistukseen käytettävien keittokattiloiden ja käymissammioiden tilavuuksien määräämisestä ja.

marraskuun 4 päivänä lausunnon ehdotuksesta, lainsäädännöksi puutavaran mittauksesta.

Kirjeenvaihto.

Vakaustiimistössä on vuoden kuluessa laadittu 441 kirjettä ja toimituskirjää. Näistä on lähetetty valtioneuvostolle ja eri ministeriöille 18, muille virastoille 69, vakaajille ja astiankruunaajille 255 sekä yksityisille henkilöille, toiminimille ja ulkomaisille vakaustilaitoksille 99. Edellisenä vuonna oli lähetettyjen kirjeiden lukumäärä 452.

Vakaustiimistöön on vuoden aikana saapunut 375 kirjettä ja anomusta. Näistä on tullut valtioneuvostolta ja eri ministeriöiltä 25, muilta virastoilta 12, vakaajilta ja

astiankruunaaajilta 218 sekä yksityisiltä henkilöiltä, toiminimiltä ja ulkomaisilta vakaustaloksilta 120. Edellisenä vuonna oli saapuneitten kirjeitten lukumäärä 321.

Hyväksytyt mittaamis- ja punnitsemisväline-tyypit.

Vakaustoimisto on vuoden aikana tarkastanut ja hyväksynyt 28 uutta vaakatyyppeä tai tyyppin muutosta ja 5 uutta nestemittarityyppeä tai tyyppin muutosta.

Vakaajatutkinto.

Asetuksenmukaisen vakaajatutkimon ja siihen vaadittavat harjoitustyöt vakaustoitimissa ovat vuoden aikana suoritaneet

filosofianmaisterit Esko Edvard Heinonen, Nils Holger Koroleff, Aimo Lahti, Arvi Kasper Laurikko ja Kaarlo Johannes Törönen sekä ylioppilaat Niilo Eemil Hietala, Erkki Iisakkala ja Jouko Olavi Johannes Peltonen.

Vakaus- ja määritystyöt.

Vakaustoimistoon on vuoden aikana jätetty vaattaviksi ja määritettäväksi mittausvälineitä 767 eri lähetyksenä vastaavan luvun ollessa edellisenä vuonna 442. Määritystodistuksia on annettu 790, edellisenä vuonna 541.

Yleisölle on suoritettu seuraavassa taulukossa mainitut vakaus- ja määritystyöt.

	Vakaukset		Määritykset			
	Hyväksytty	Hylätty	Leimattu	Ei leimattu		
Tutkittu yhteensä						
Mittasauvat	16	(—)*	11	1	—	4
Mittanauhat	156	(431)	30	6	32	88
Mittalangat	5	(7)	—	—	—	5
Mitta-asteikot	121	(133)	98	23	—	—
Mitta-astiat	18	(28)	—	—	—	18
Punnukset						
{ 1—500 mg	2 415	(1 310)	2 223	117	—	75
{ 1—500 g	445	(148)	347	29	—	69
{ 1—50 kg	12	(10)	8	—	—	4
Vaa'at	27	(25)	25	1	—	1
Lämpömittarit	691	(216)	284	204	158	45
Tiheysareometrit	214	(127)	128	9	64	13
Sakkarometrit	33	(4)	—	4	28	1
Alkoholometrit	52	(11)	—	3	47	2
Mittalieriöt	565	(17)	211	354	—	—
Mittapällöt	1 895	(53)	1 760	16	67	52
Pyknometrit	35	(1)	27	8	—	—
Byretit	602	(32)	584	18	—	—
Pipetit	4 646	(1 356)	4 554	92	—	—
Jakopipetit	141	(—)	120	21	—	—
Normaalitiputtimet	340	(—)	—	—	145	195
Kipp-mittarit	22	(—)	21	1	—	—
Butyrometrit	17 879	(17 120)	17 876	3	—	—
Olutkolpakot	—	(37)	—	—	—	—
Viljankoettimet	148	(61)	66	82	—	—
Manometrivaa'at	23	(7)	20	2	—	1
Kappaleen massan määritykset	11	(25)	—	—	—	11
Yhteensä	30 512	(21 159)	28 393	994	541	584

Lisäksi on määritetty 2 ruuvitulkkia, 1 mikrometriruuvi ja 3 termoelementtiä.

*) Suluissa olevat luvut tarkoittavat vuotta 1937.

Vakaajien välineitä on tutkittu seuraavasti:			10	+	77	1161.48
			5	+	139	606.99
Mitta-astiat	348	(9)*	2.	—	40.6	238.362
Rautapunnukset	277	(5)	2:	—	11.8	248.286
Messinkipunnukset	151	(52)	1	—	5.9	120.414
Levypunnukset	34	(15)				
Vaa'at	9	(2)				
Mittanauhut	1	(1)				

Tutkimustyöt.

Vakaustoimistossa on vuoden aikana tutkittu ja verrattu kilogramman päämalliin F₁ kaksi kilogrammapunnusten tarkistus-kokoelmaa (P₃ ja P₄). Näihin on sitten välittömästi verrattu kilogrammapunnusten työmallikokoelmat. Edellämainituissa vertailuissa on otettu huomioon punnusten erisuurista tiheyksistä johtuvat ilman kanto-voiman vaikutukset, ja sitä varten on määrätty kaikkien kilogrammapunnusten tilavuudet.

1. Tarkistuskokoelma P₃ (N:o 77) kullattua messinkiä.

	1932	1938	Tilavuus 0°C:ssa
5 kg	— 79 mg	— 105 mg	583.22 ml
2.	— 47	— 44.8	239.861
2:	— 44	— 46.5	234.827
1	— 5.5	— 10.79	122.908

2. Tarkistuskokoelma P₄ ruostumatonta terästä.

		Tilavuus 0°C:ssa
20 kg	— 1 mg	2545.83 ml
10	+ 68	1265.38
5	+ 28	632.94
2.	+ 23.9	253.885
2:	+ 23.7	253.859
1	+ 14.30	126.932

3. Työmallikokoelma P₁₀₃ (Raupach N:o 940) messinkiä.

		Tilavuus 0°C:ssa
20. kg	+ 162 mg	2354.10 ml
20:	+ 307	2344.21

4. Työmallikokoelma P₁₀₆ (Raupach N:o 939) messinkiä.

		Tilavuus 0°C:ssa
20. kg	+ 324 mg	2347.35 ml
20:	+ 157	2336.58
10	+ 179	1178.83
5	+ 126	605.28
2.	+ 40.8	241.936
2:	+ 4.4	239.006
1	— 11.8	119.603

Vakaustoimistossa on myös tutkittu astiamittojen tarkistuskokoelma (A₁) ja työmallikokoelma (A₁₀₁). Tilavuudet on määrätty punnitsemismenetelmää käyttäen.

1. Tarkistuskokoelma A₁.

	1932 20°C	1938 20°C
20 l teräslevyä	+ 16.4 ml	+ 16.5 ml
10 ”	+ 10.5	+ 12.8
5 kuparia	+ 6.1	+ 7.0
2 ”	+ 4.7	+ 5.6
1 ”	+ 1.9	+ 1.8
5 dl ”	+ 1.60	+ 1.75
2 ”	+ 0.30	+ 0.30
1 ”	+ 0.35	+ 0.35
5 cl ”	+ 0.10	+ 0.10

2. Työmallikokoelma A₁₀₁ (N:o 41) kuparia.

	1932 20°C	1938 20°C
5 l	+ 6.0 ml	+ 6.8 ml
2	+ 5.9	+ 7.1
1	+ 3.0	+ 2.3
5 dl	+ 0.9	+ 0.7
2	+ 0.6	+ 0.5
1	+ 0.2	+ 0.2
5 cl	+ 0.2	+ 0.1

*) Sulussa olevat luvut tarkoittavat vuotta 1937.

Vakaustoimiston hankinnat.

Uusien työvälineiden hankkimista varten myönnettyillä varoilla vakaustoimistoon on hankittu toiminimeltä E. Richter & Wiese Saksasta 2 kpl elohopealämpömittareita sekä toiminimeltä O. Y. Santasalo-Sohlberg A. B. rikkitermostaatti lämpömittarien tutkimista varten kiehuvan rikin höyryssä. Vakaajia varten on hankittu 26 kpl varsiharppeja „Mauser” ja 26 kpl leimauspihtejä.

Vakaustoimistossa on suunniteltu ja valmistettu kilogrammapunnusten tarkistus-

kokoelma, 1—20 kg, ruostumattomasta teräksestä sekä vakaajia varten valmistettu 14 kpl 25 l:n kartiomittoja.

Vakaustoimiston tulot.

Vakaustoimistossa on kuluneen vuoden aikana ollut tuloja vakaus- ja määritysmaksuista 142,971: 95, tyyppitarkastuksista 28,000: — ja vakaustoimiston kiertokirjeistä ym. 280: —, eli yhteensä 171,251: 95. Vastaava summa oli edellisenä vuonna 100,001: —.

Helsingissä, vakaustoimistossa 31 päivänä elokuuta 1939.

Väinö Ahla.

Erkki Levanto.

Taulukko v. 1938 vaatuista mittaamis- ja punnitsemisvälineistä.

Pituus- ja halkomittoja sekä mitta-astioita.

	Pituusmittoja	Halkomittoja	Puusta			Metallista tai lasista					
			1 hl-50 hl	10 l-50 l	2 l-5 l	50 l-2 hl	5 l-20 l	5 dl-2 l	Tarvittusasia	Varusteita ja automaattisesti käytyviä	Asteikoita
Uudenmaan lääni	1 149	187	6	152	1 164	3	452	9 520	250	1 369	600
Turun ja Porin lääni ..	3 179	67	42	308	902	16	537	6 445	3	626	2 926
Ahvenanmaan maakunta	91	2	—	25	29	—	124	401	—	4	15 287
Hämeen lääni	798	9	29	613	2 287	13	303	6 403	35 751	300	539
Viipurin „	1 111	4	25	931	1 088	6	178	4 274	—	302	—
Mikkelin „	345	—	16	88	241	1	74	742	—	145	—
Kuopion „	869	—	70	335	410	3	159	2 077	—	281	—
Vaasan „	4 582	36	136	628	641	6	272	8 498	20	552	5 973
Oulun ja Lapin läänit ..	234	—	3	20	50	3	33	367	—	146	1 163
Valtion rautatiet	9	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
Koko maassa	12 367	305	327	3 100	6 812	51	2 132	38 728	36 024	3 726	26 488
Niistä:											
Kaupunkivakaajat ...	4 822	263	40	1 024	3 784	4	447	16 429	270	1 690	—
Maaseutuvakaajat ...	7 545	42	287	2 076	3 028	47	1 685	22 299	35 754	2 036	—
Astiankruunajat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26 488

Punnuksia ja vaakoja.

	Punnuksia		Vaakoja				
	1-50 kg	1-500 g	Tasavartisia vaakoja	Kymmenyksen-, sadan- ja juoksupainovaakoja	Heilurivavaakoja	Puntareita	Muita
Uudenmaan lääni	18 489	30 709	2 969	1 533	3 554	1 000	251
Turun ja Porin lääni	28 588	25 505	3 993	4 475	757	8 479	169
Ahvenanmaan maakunta	1 344	1 839	214	168	7	59	33
Hämeen lääni	27 241	52 641	4 645	3 255	484	1 071	129
Viipurin „	19 552	24 113	3 115	2 159	498	2 866	323
Mikkelin „	5 313	6 754	1 003	672	79	319	78
Kuopion „	15 202	19 333	2 466	1 747	236	877	230
Vaasan „	20 052	24 995	3 278	2 424	392	498	239
Oulun ja Lapin läänit	3 064	9 757	1 186	396	80	31	30
Valtion rautatiet	6 078	7 364	351	863	80	9	554
Koko maassa	144 923	203 010	23 220	17 692	6 167	15 209	2 036
Niistä:							
Kaupunkivakaajat	40 536	82 934	8 473	4 596	4 185	1 043	293
Maaseutuvakaajat	104 387	120 076	14 747	13 096	1 982	14 166	1 743

Helsingissä, vakaustoimistossa 24 päivänä toukokuuta 1939.

Sylvia Wallinen.